

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE
EZİLEN HALKLAR, BİRLEŞİNİZ...!

RÊYA ŞOREŞ

KUK.SE MERKEZ YAYIN ORGANI

SAYI: 4

HATIRAN MAYIS 1984

YERKEN HAYKE JR. RINDIESTWITZ
BUTON ULKARI ERIN ISCUERIE VE

23802119

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org

KÜRDİSTAN'IN SOSYO-EKONOMİK YAPISI ÜZERİNE

Devrimci bir partinin veya hareketin doğru siyasal bir çizgiye sahip olmasının temel koşullarından biri de, o devrimci parti veya hareketin, mücadele yürüttüğü ülkenin, sosyo-ekonomik yapısını iyi tahlil edebilmesinden geçer. Bu tahlil yapılmadan gerçek siyasal bir çizgiye sahip olunamayacağı gibi o ülkede sınıf savaşımının varmış olduğu aşama sınıflar arası ilişkiler doğru değerlendirilemez ve sapmalara karşı, sağlıklı ideolojik bir savaşım verilemez.

Bu gün Türkiye ve Kürdistan'da bir çok parti ve hareket, kendilerini proletaryanın öncüsü ilan etmelerine rağmen, Kürdistan'ın statüsü ve sosyo-ekonomik yapısı ile ilgili bilimsel olmayan, soyut görüşleri savunmaktadırlar. Bu konunun bir çok yanlışlıkları ve sapmaları doğuran etkenlerden biri olmasından dolayı, Türkiye ve Kürdistan solu, Kürdistan'ın statüsünü ve sosyo-ekonomik yapısının bilimsel bir tarzda ele alıp inceleyerek, bilimsel görüşlere sahip olmak ve yanlış görüşlerin yerine doğru görüşleri egemen kılmak zorundadır. Bu olmadan ne doğru ideolojik siyasal görüşlere sahip olunabilir, ne sapmalara ve yanlışlıklara karşı sağlıklı ideolojik-siyasal bir savaşım verilebilir. İdeolojik ve siyasal inşa sürecinde olan hareketimizin, KUK ile olan ideolojik ve siyasal ayrılıklarından biride, Kürdistan'ın sosyo-ekonomik yapısının yanlış tahlili oluşturmaktadır. Yine KUK, Kürdistan'ın parçalanmış, sömürge bir ülke olduğunu doğru tespit etmesine rağmen, Kürdistan'ın sömürgeleşme sürecini yanlış tahlil etmektedir. Gerek KUK'un, gerekse birçok Türkiye ve Kürdistan devrimci-demokratik hareketinin, Kürdistan'ın sömürgeleşmesi ve sosyo-ekonomik yapısıyla ilgili görüşlerindeki yanlışlıklar birçok nedenden kaynaklanmaktadır. Bu nedenlerin başında da bilgisizlik, iradecilik ve yön-

temsizlik gelmektedir.

Bu yanlışlıklarda, Türkiye solunda bilgisizlik ve iradecilik egemen olurken, Kürdistan devrimci-demokratik hareketinde yönetsizlik egemen olmaktadır. Türkiye solunda, Kürdistan ile ilgili bilgi yetersizliği, Kürt sorununu küçümsemekten, iradecilik ise, Kürt sorununun çözümüne ön yargılı bir tarzda yaklaşmaktan kaynaklanmaktadır. Örneğin: Kürdistan'ın sömürge bir ülke olarak kabul edilmesinin, Kürdistan proletaryasının bağımsız örgütlenmesini de beraberinde getireceği korkusuyla, Kürdistan'ın sömürge bir ülke olmadığını ispat etmek için teorik zorlamalara girilmesi gibi vs.

Kürdistan devrimci-demokratik hareketinde görülen yönetsizlik ise; siyasal hareketlerin ideolojik, siyasal inşaa sürecinin daha başında iken, sosyo-ekonomik yapının tahliline, ciddi bir araştırma yapmadan girmelerinden kaynaklanmaktadır. Alelacele yapılan sosyo-ekonomik yapı tahlili ya hiç bir veri ve gözleme dayanmaksızın, teorik bir yaklaşımla ele alınmakta, yada 70'li yılların ortalarında veya sonlarına doğru geçerliliği kalmayan, 60'lı yılların istatistikleri, somut veriler kabul edilmekte ve buna uygun teorik tahliller yapılarak sosyo-ekonomik yapı ile ilgili belirlemeler yapılmakta, arada geçen uzun zaman süresinin gözardı edilmesinin yaratacağı sonuçlar küçümsenmektedir.

KUK 'UN KÜRDİSTAN'IN SOSYO-EKONOMİK YAPISI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN ELEŞTİRİSİ

KUK Kürdistan'ın sosyo-ekonomik yapısını yanlış tahlil ettiği gibi, aynı zamanda Kürdistan'ın sömürgeleşme sürecini de yanlış tahlil etmekte Kürdistan'daki sınıfların toplumdaki yerini ve konumunu yanlış değerlendirmektedir.

KUK, Kürdistan'ın sömürgeleşme süreci ile ilgili şu tespitleri yapmaktadır.

Kürdistan 1514 yılında Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selimin işgalci ordularınca yeniden işgal edildi. Osmanlı ve İran(Fars) imparatorluklarının sürekli savaşlarında Kürdistan daima savaş alanı oldu. Uzun dönem süren savaşlar,1639 yılında Kasrı-Şirin antlaşmasıyla noktalandı. Bu zaman zarfında Kürdistan halkları her iki feodal-sömürgeci imparatorluk tarafından savaş alanlarına sürüldü ve kullanıldı,söz konusu tarihinden (1514) itibaren Kürdistan sömürgeleşme sürecine girmiş,1639 yılından itibaren de parçalanmış bir sömürge statüsüne girdi.

KUK, I Konferansı politik raporu s.19

Yine aynı bölümde s. 35 de şöyle devam etmektedir.

I. emperyalist paylaşım savaşı sonrası halkımız tekrar yeniden bölündü ama bu kez dört parçaya bölünerek yeni bir statükoda kapitalist,emperyalist sömür gelere terk edildi. Bu dönemde Kürdistan yeniden işgal edildi. Siyasi ve ekonomik ilhak yeniden ama yeni şartlara uygun bir şekilde geliştirildi.

Yukarıda aktardığımız alıntidan da anlaşılacağı gibi KUK,1514 yılında Kürdistan'ın sömürgeleşme sürecine girdiğini,1639 yılında ise,Kürdistan'ın ikiye bölünmüş sömürge bir ülke olduğunu, I. emperyalist paylaşım savaşı sonrası ise,dörde bölündüğünü,ama yeni bir sömürgecilik(yeni kapitalist sömürgecilik) boyunduruğu altına girdiğini savunmaktadır.

Yukarıda aktardığımız gerek Kürdistan'ın sömürgeleşme süreci, gerekse Kürdistan'ın kapitalist anlamda sömürgeleşmeye girişi ile ilgili belirlemeler bize göre temelsiz birbirinden kopuk ve sömürgeciliğin ne olduğunun dahi bilinmediğini sergileyen görüşlerdir.

Bilindiği gibi Kürdistan 1514 yılında ne Yavuz Sultan Selim nede Fars İmparatorluğu tarafından işgal edilerek, Osmanlı imparatorluğu sınırları içerisine gir-di. 1514 yılına geldiğinde Osmanlı ve Safevi İmparatorluğu arasında Orta-doğu'da büyük bir rekabet sürmekteydi. Kürtleri kazanmaya çalışan Osmanlı ve Safevi İmparatorlukları bu tarihten itibaren merkezi bir devlet kuramıyan Kürt emirlik ve beyliklerine özerklikler vaad ederek yanlarına çekmeye ve onları kazanmaya çalıştılar. 1514 yılında Şeyh İdrisi Bitlisi, vasıtasıyla Kürt emirlikleri ve beyliklerine imtiyazlar ve özerklikler vererek, Kürdistan'ın büyük bir bölümünü ele geçiren Osmanlı İmparatorluğu 1517 yılında, Safevi İmparatorluğunu yenmesine rağmen Kürdistan'ı bir bütün olarak ele geçiremedi. Kürdistan'ın büyük bir bölümü, Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmesine rağmen, önemli bir kesimine de Sefavi İmparatorluğu egemen oldu. Bu durum 1639 yılından kısa bir zaman sonrada ne Osmanlı nede Sefavi İmparatorluğu Kürdistan'ın statüsünde önemli bir değişiklik yaptılar. Bilindiği gibi sınıflı toplumların ortaya çıkışından günümüze kadar insanlık tarihi, 3 tip sömürgeciliğe tanık olmuştur. Bunlardan biride kapitalizm öncesi sömürgeciliğe tekabül eden ilkel sömürgeciliktir. İlkel sömürgeciliğin temeli, talana, işgale ve yerli halkın sürülüp yerine işgalci ülkenin halkının yerleşmesinden doğan kolonilerin oluşmasına dayanmaktadır.. Ne Osmanlı nede Sefavi İmparatorluğu işgal ve talan yöntemine başvurmadığına göre Kürdistan nasıl bir ilkel sömürgecilik içerisine girebilir? Eğer KUK'un her

bağımlılığı sömürgecilik kabul eden anlayışı kabul edilemezse(!) Kürdistan'ın I. emperyalist paylaşım savaşı sonrası dört parçaya bölünüp, kapitalist- sömürgecilik boyunduruğuna girme belirlenmesine gelince; Bizce bu belirleme yanlıştır. Çünkü; Kürdistan'ın kapitalist bir gelişme içerisinde girişi, 1834 tarihinde, Osmanlı Sultanı II Mahmut'un padişah olmasından sonra Kürdistanı, işgal ve talana yönelerek feodal bir sömürge haline getirmeye çalışmasından sonra başlar. 1838 yılında İngiltere ile Osmanlı İmparatorluğu arasında yapılan ticaret antlaşması ile Osmanlı imparatorluğu'nun yarı-sömürgeleşme sürecine girmesi, İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin Mezopotamya, Arabistan ve İran'dan Hindistan'a kadar olan bölgeyi denetim altına alma çabaları, ipek yolunun Kürdistan'dan geçişi Kürdistan'da etkiler daha sonra bu rekabete Almanya'nın da katılması sonucu Kürdistan'ın önemi bir kat daha artar ve Kürdistan'a 1860 sonrası kapitalizm girmeye başlar. Kürdistan'da, bu tarihte kapitalizm girmesine rağmen kısa bir zaman da Kürdistan, kapitalist-sömürgeciliğin boyunduruğu altına girmemiştir. Çünkü; Osmanlı İmparatorluğu, kapitalist-sömürgeciliği Kürdistan'a yerleştirecek bir kapitalist yapıya sahip değildi.

1880'lere gelindiğinde Osmanlı İmparatorluğu, artık yarı-sömürge konumuna girmişti. Aynı zamanda Kürdistan kapitalist anlamda onun sömürgesi haline geliyordu. Bu gelişmeye paralel olarak 20. yy başında, dünya çapında kapitalizmin gelişmesi ve serbest-rekabetçi kapitalizmin yerini tekelci kapitalizmin alması ile yeni bir aşamaya girer ve bu dönemde Kürdistan, Osmanlı İmparatorluğu'nun, kapitalist anlamda sömürgecilik boyunduruğu altına girer. I. emperyalist paylaşım savaşı, sonrası Kürdistan, dörde bölünür, daha sonra Kürdistan'da kapitalizm, yavaş da olsa gelişmeye başlar.

KUK, Kürdistan'daki hakim üretim biçimini şöyle tespit etmektedir:

Kürdistan'daki barbarlıklar, Kürdistan'ın ekonomik gelişmesine imkan tanımadı ve kasıtlı bir biçimde engelledi. Bilinçli bir politikanın sonucu feodal ve yarı feodal yapı ayakta tutulmaya çalışıldı. Kürdistan bugün uygulanan sömürgeci politikanın bir sonucu olarak yarı-feodal bir yapıdadır.

Yukarda aktardığımız KUK'un üretim biçimi ile ilgili görüşleri bize göre yanlış belirlemeleri içermekte, Kürdistan'ın bugün içinde bulunduğu iktisadi ve sosyal koşullara denk düşmektedir.

Görüşümüze göre bu belirlemeler iki önemli yanlıştan kaynaklanmaktadır.

Birincisi: Kürdistan'daki sömürgeci politikanın işlevi yanlış kavranmıştır.

İkincisi: Türkiye'de meydana gelen ekonomik ve sosyal gelişmenin, Kürdistan üzerindeki etkisi gözardı edilmiştir.

Bu iki önemli yanlışlığı inceliyecek olursak:

Birincisi: Türk sömürgeci burjuvazisi'nin, Kürdistan'daki işlevinin sadece iktisadi gelişmeyi engellemek, feodal yapıyı ayakta tutma olarak belirlemek yanlış bir belirlemedir. Çünkü Türk sömürgeci Burjuvazisi, her ne kadar Kürdistan'da üretim güçlerinin özgür gelişimini engelliyor, feodal ve yarı-feodal güçlerle işbirliği içine girmesine rağmen, Kürdistan'da iktisadi egemenliğini kurmak için kapitalizmi geliştirmek, feodal yapıyı savaşta olsa çözmek zorunda kalmıştır. Türk sömürgeci burjuvazisi'nin bu politikası sonucu, feodal yapı yavaş yavaş çözülmüş, Kürdistan kapitalist gelişim sürecine girmiş ve Kürdistan'da yeni sınıflar ortaya çıkmıştır.

İkincisi, Kürdistan'da kapitalizmin gelişimi esas ola-

rak dış kaynaklı olduğundan, Türkiye'deki iktisadi gelişmeden büyük ölçüde etkilenmiştir. Bu etkileşim, Türk Burjuvazisinin gelişim derecesine göre Kürdistan da etkisini göstermiştir. Özellikle Türkiye'de gelişen kapitalizmin, tekelcilik evresine varışı ve egemen duruma gelişi, Kürdistan'ı derinden etkilemiş, yarı feodal yapının çözülüp, kapitalist üretim biçiminin egemen olmasında beraberinde getirmiştir.

Bu belirlemeler ışığında konuyu toparlıyacak olursak; Eğer KUK! 1960 sonrası Türkiye'deki iktisadi ve sosyal gelişimin, Kürdistan üzerindeki etkisini görebilse ve sömürgeciliği kavrayabilseydi, bugün üretim biçimi ile ilgili bu yanlış görüşleri savunmayacaktı.

Kürdistan'da kapitalizmin gelişmesi, esas olarak Kürdistan'ın talanında yatmaktadır. Kürdistan'daki yatırımlar, sömürgeciliğin ve emperyalistlerin yeraltı ve yerüstü zenginliklerini kaçırmaya eşdeğer olarak boyvermiştir. Bu nedenle Kürdistan iç dinamizmi ile kapitalizmi geliştirmedir. Bunun sonucu olarakta Kürdistan' da sanayi burjuvazisi oluşmadır.

age s. 35

zengin köylülük, Kürdistan'daki kapitalist tarım işletmeciliğin ve kırsal alanda kapitalist ilişkilerin temsilcisidir. Bu tabaka Kürdistan'da ticaret ve sanayi tarımını da geliştirir. Tarımda kapitalist birikimin ve emek-ücret ilişkilerinin temsilcisidir. Yeryer ticaret ile tarımı birleştirir. Ulusal iç pazarın oluşmasına öncülük eder.

age s. 36

Bu alıntılar ışığında konuyu irdelediğimizde KUK'un KAPİTALİZM, İÇ DİNAMİZMİ İLE GELİŞMEDİĞİNDEN DOLAYI KÜRDİSTAN'DA SANAYİ BURJUVAZİSİNİN OLMADIĞI belirleme

si yanlış bir belirlemedir. Çünkü, sömürgeci güçler bir ülkeyi sömürgeleştirdiklerinde kendi istekleri doğrultusunda iktisadi gelişmeye yön verseler bile o, sömürge ülkesinde kapitalizmin, iç dinamiği ile gelişmesini yok edemezler, ettikleri zamanda o ülkede istikrarlı bir topluluktan bahsedilemez. Sömürgeci ülkeler, bir ülkeyi sömürgeleştirmek için eğer o ülke henüz kapitalist gelişim sürecine girmemişse; o ülkede iktisadi egemenliklerini kurmak için feodal yapıyı yavaş yavaş çözmeye çalışır ve kendi kapitalist gelişimine bağlı bir kapitalistleşme sürecini başlatırlar. Bu durumda, feodalizm çözülür, kapitalizm gelişmeye başlar. Yeni sınıflar (proletarya burjuva sınıfı) ortaya çıkar. Böylelikle, ortaya çıkan burjuva sınıfı işbirlikçi bir karektere sahip olduğu gibi, milli bir karektere de sahip olabilir. Bu gelişme, kapitalist gelişme sürecine sömürgecilik şartlarında giren Vietnam ve Hindistan gibi.. bir çok ülkede görüldüğü gibi, ülkemiz Kürdistan'da da görülmektedir.

Kürdistan'da yerli kapitalizm, ticaret ve tarım alanında olduğu gibi, sanayide de özellikle, gıda ve dokumacılık alanında zayıfta olsa kendini göstermektedir. Zengin köylülüğün, kırsal alanda kapitalizmi temsil ettiği ulusal iç pazarın oluşumuna öncülük ettiği belirlemesine gelince; bu belirlemede yanlıştır. Çünkü, zengin köylülük kapitalist toplumda temel bir sınıf değildir. Zengin köylülük, kırsal alanda kapitalizmin gelişimi sonucu köylülüğün farklılaşmasından, doğan emek-ücret ilişkisine ve sermaye biriktirme olanağına sahip olmasına rağmen, konumu itibariyle küçük burjuva özellik gösteren bir tabakadır.

Yine zengin köylülük, ulusal iç pazarın oluşumuna destek olmasına rağmen, ona öncülük edecek bir güce sahip değildir. Zengin köylülüğün, tarımda kapitalist işletmeciliği temsil ettiği belirlemesine gelince, bu belirleme de yanlıştır. Çünkü tarımda kapitalist işletmeciliğin temsilciliğini zengin köylülük değil, feodal yapının dev

rimci veya evrimci gelişimi sonucu ortaya çıkan büyük toprak sahipleri ile onlardan toprak kiralıyarak ücretli emek kullanan ve pazar için üretim yapan kapitalist çiftçiler temsil eder.

Kürdistan'da da kapitalist tarım işletmeciliğini, feodallerin evrimleşmesi sonucu ortaya çıkan büyük toprak sahipleri ve kapitalist çiftçiler temsil etmektedir.

KÜRDİSTAN'IN SOSYO-EKONOMİK YAPISINA İLİŞKİN KISACA GÖRÜŞLERİMİZ

Kürdistan'ın sosyo-ekonomik yapısının doğru tahlil edebilmesinin koşullarından biri de Kürdistan'a kapitalizmin giriş sürecinin doğru bir şekilde ele alınmasından geçer. Bu olmadan sağlıklı bir sosyo-ekonomik yapı tahlili yapılamaz.

Kürdistan'a, kapitalizmin giriş süreci, sömürgeleşmesi ve geçirdiği aşamalarda şu üç tarihi dönem önemli rol oynamıştır.

I. Dönem: Osmanlı İmparatorluğu

II. Dönem: TC'nin kuruluşu ve tek partili dönem

III. Dönem: Çok partili dönemden günümüze kadarki dönem.

OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİ

XV. yüzyıla gelindiğinde güçlü bir imparatorluk haline gelen feodal Osmanlı Devleti, Yavuz Sultan Selim döneminde İslam İmparatorluğunu yaratmaya yönelince Osmanlı Devletinin yaptığı ilk iş İran'ı Arabistan'ı ele geçirmek için Kürtleri kazanmak olmuştur. 1514 de Bitlis Emiri Şeyh İdrisi Bitlisi araçlığıyla Kürt beylik ve emirliklerini, safına çeken, Osmanlı devleti, onları kendi yörelerindeki egemenliklerini tanımakla

birlikte, onların askeri gücünden yararlanmayı ihmal etmedi ve onların da desteğinden yararlanarak 1517 yılın da Çaldıran'da Sefavi devletinin başı İsmail'i yenerek doğuya ilk adımını attı ve geniş toprakları ilhak etti XVII yüzyıla gelindiğinde Osmanlı İmparatorluğu ile Sefavi İmparatorluğu arasındaki rekabet Kürdistan'ı büyük ölçüde etkilemiş ve Kürdistan'da ki beyliklerini ve emirliklerinin bir kesiminin Osmanlı İmparatorluğunun bir kesiminde, İran Sefavi İmparatorluğunun saflarında savaşını sürdürmelerini ve Kürdistan'ın bir savaş alanı olması durumuna dönüşmesini beraberinde getirmiştir Osmanlı ile Sefavi İmparatorluğu arasındaki rekabet gerek 1639 yılında Kasrı-Şirin antlaşmasıyla yeni bir aşamaya girmiş ve bu antlaşma ile birlikte Kürdistan, iki devlet arasında bölünen bir ülke durumuna gelmiştir. XVIII. yüzyılda, kapitalist gelişme yoluna giren İngiltere, Fransa'yı XVIII. yüzyılın sonlarında Rusya takip etti. Kapitalist gelişim ile birlikte kendi pazarlarını genişletmeye çalışan Fransız ve İngiliz sömürgeciliğinin, henüz kapitalist gelişme yoluna girmemiş olan Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki hesapları belirsiz hale geldi. XVII ve XVIII. yüzyılda duraklanma ve gerileme devrine giren Osmanlı İmparatorluğu artık savaşlarda yenilmeye başladı istila hareketlerinden ganimetler elde edemez duruma geldi.

XVIII. yüzyılın ortalarına doğru Balkanlarda ve Arabistan'da gelişen ulusal bağımsızlık mücadeleleri ile iyice sarsılan Osmanlı İmparatorluğu, aynı zamanda Rusya'nın da tehdidi altına girdi. Bu durum karşısında çaresiz kalan Osmanlı İmparatorluğu varlığını korumak için Arabistan ve Kürdistanı sömürgeleştirmeye çalıştı ve İngiltere'nin desteğini almaya çalıştı, Rusya'nın genişlemesini istemiyen ve Hindistan'dan Kızıl denize kadar sömürgeci egemenliğini kurmaya çalışan İngiltere Osmanlı İmparatorluğu'nun bu zayıflığından yararlanarak Osmanlı İmparatorluğu'nu yavaş yavaş denetim altına almaya çalıştı. 1838 Balta limanı Ticaret antlaşma-

sı'yla ilk adımını atan İngiltere,1839 yılında Osmanlı yönetimini'nin Tanzimat Fermanını ilan etmesinde de büyük bir rol oynuyarak ikinci adımını attı. Balta Limanı Ticaret antlaşması ve Tanzimat Fermanı'yla birlikte Osmanlı İmparatorluğu,kapitalistleşme ve yarı-sömürge olma dönemine girdi. İngiltere'nin koruyuculuğu altına girmeden önce,Arabistan'ı sömürgeleştirmeye yönelen Osmanlı İmparatorluğu,1834 yılında II. Sultan Mahmut döneminde,Kürdistan'daki beylik ve emirliklere tanımış olduğu ayrıcalıkları ve yerel özerklikleri kaldırarak istila ve talana başladı. Bu dönemden sonra Kürdistan,Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürge si olma sürecine girdi.

Osmanlı İmparatorluğu'nun,yarı-sömürge sürecine girmesiyle birlikte, sömürge durumuna giren Kürdistan'da dışa bağımlı bir kapitalizm gelişmeye başladı. Bu dönemde Kürdistan'ın kapitalist gelişme sürecine girme sinin nedeni; yeraltı yerüstü zenginlik kaynaklarının yanında ,onun önemli bir coğrafik konuma sahip oluşuydu. İpek ve Baharat yollarının Kürdistan'dan geçişi,Van ve Gaziantep'i önemli bir ticaret merkezi duruma getirmişti. 1864'te Ergani bakır yataklarının Aİ manlar tarafından işletilmeye açılması,Kürdistan' da işçi sınıfının doğuşunuda beraberinde getirdi. 1880 yılında Osmanlı İmparatorluğu,İngiltere ve Fransa'nın yarı-sömürgesi iken,Kürdistan da kapitalist gelişim epeyce mesafe katetmişti. Yine ,1880 sonrası Osmanlı İmparatorluğu ile Almanya arasında oluşturulan ilişkiler 1890'larda Almanya'nın Osmanlı İmparatorluğu' na olan etkinliğini getirirken; İngiltere,Fransa ve Almanya'nın,Orta-doğu üzerine olan rekabetini de şiddetlendirdi..

Almanya,Orta-doğu'ya yönelik yayılcı politikasını gerçekleştirmek için, Osmanlı İmparatorluğu ile 1893 ve 1903 yıllarında İstanbul'dan-Bağdat Demir Yolu projesi antlaşmalarını imzaladı. Yapılan bu antlaşmalar-

dan sonra, Kürdistan, emperyalistlerin üzerinde rekabet ettiği önemli bölge haline geldi. Osmanlı İmparatorluğu rekabetin yoğunlaştığı 1880 sonrası kapitalizm, serbest-rekabetçi dönemden, tekelci kapitalizm dönemine doğru yol almaktaydı.

XIX yy. sonunda serbest-rekabetçi kapitalizm yerini tekelci-kapitalizme bırakmıştı. Bu dönemde, dünya pazarları paylaşılmış, kapitalizm Dünyanın en ücra köşesine bile girmişti, tek tek ülkelerin ekonomileri tek bir zincirin halkası durumuna gelmişti. Böylece, dünya ekonomisinin bir parçası haline gelen Kürdistan da, feodal sömürge yapı, yerine klasik-kapitalist sömürge bir yapıya bırakmıştı.

1908 yılında, İttihat'ı Terakki Hükümetinin yönetime gelmesiyle daha da güçlenen Almanya ve Osmanlı İmparatorluğu ilişkilerin sonuçta, Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Emperyalist paylaşım savaşın da, Almanya'nın yanında yer almasına yol açtı. Almanya'nın bu savaşta yenilgisinden sonra yıkılan Osmanlı İmparatorluğu'nun yerine yeni bir Türk devleti kuruldu ve TC'nin kurulmasıyla, Kürdistan'ın durumu da yeni bir aşamaya girdi.

TC'NİN KURULUŞU VE TEK PARTİLİ DÖNEM

I. Emperyalist paylaşım savaşında, İngiliz, Fransız ve İtalyan Emperyalizminin, Türkiye ve Kürdistan'ı işgaline karşı, Türk ve Kürt Halkları birlikte savaşmalarına rağmen, Kürt Halkı bu savaştan umduğunu elde edemedi. Savaşın önderliğini yapan Milli Türk Ticaret burjuvazisinin, emperyalistlerle Lozan'da 1923 yılında antlaşması sonucu, Kürdistan, yeni bir paylaşımına maaruz kaldı.

1923 Lozan Antlaşması'yla dört parçaya bölünen Kürdistan'da, kapitalizm ve sömürgeci yapı, yeni bir şekillenme içine girdi. Kürdistan'ın en büyük parçasına Lozan'da sahip olmayı başaran Türk burjuvazisi, güçlenmek için bir yandan, işçi ve emekçiler üzerinde sınırsız

bir sömürü yaratırken,diğer yandan da Kürdistan da a-
ğır,sömürgeci bir politika izlemiş,devlet eliyle Kür-
distan'ın ulusal değerlerini talan ederek sömürgecili-
ği,kendi sermaye birikiminin bir aracı olarak kullan-
mıştır. 1923 I. iktisat kongresi'yle birlikte emperya-
list-kapitalist kamp içinde,batılılaşmayı gelişmeyi
hedef edinen Türk burjuvazisi,bazı millileştirme hare-
ketlerine girmesine rağmen,emperyalistlerle de çok
yönlü ilişkilere girdi. Bu arada Kürdistan hakim sını-
flarının bir kesimiyle di işbirliği yapmaktan kaçın-
madı.

Bu dönemde,Türk burjuvazisi,bir yandan devlet yardı-
mıyla güçlenmeye çalışırken,diğer yandanda,meta ihra-
cı ve sermaye yatırımı yoluyla Kürdistan'ın sosyo-eko-
nomik yapısına kendi isteği doğrultusunda şekillendir-
meye ve Kürdistan'da oluşmuş olan iç pazarı yok etme-
ye çalıştı. Yine bu dönemde Kürdistan'ı,bir tarım ül-
kesi olarak tutmaya çalışan Türk burjuvazisi,bağımsız
bir Kürt sermayisinin gelişimini,siyasi-zor ve devlet
kapitalizmiyle engelliyerek,Kürdistan pazarındaki ha-
kimiyetini sürdürdü.

Türk burjuvazisinin tüm engellemelerine rağmen, ya-
vaşta olsa Kürdistan'da kapitalist gelişim sonucu fe-
odalizmin,çözülmesi,süreci devam etti. Feodalizmin çö-
zülmesi süreci devam etmesine rağmen,yarı-feodal ya-
pı egemenliğini korudu. Bu gelişmeler II. Emperyalist
paylaşım savaşının bitimine kadar varlığını sürdürdü
ve II. Emperyalist paylaşım savaşının bitiminden son-
ra uluslararası planda meydana gelen gelişmelerle de
yeni bir aşamaya girdi.

ÇOK PARTİLİ DÖNEMDEN GÜNÜMÜZE KADARKİ DÖNEM

1945 yılına gelindiğinde,uluslararası planda güçler
dengesi büyük bir değişikliğe uğramıştır.

II. Emperyalist paylaşım savaşı sonrası,faşist kamp

yenilmiş ,birçok ülkede sömürgeciliğin,faşizmin ve emperyalizmin boyundurluğundan kurtulan halklar, sosyallizme yönelmiş;sömürgecilik sistemi büyük bir darbe yemiş,ABD Emperyalizmi,kapitalist-emperyalist kampın liderliğini ele geçirmiş;emperyalizm,klasik-sömürgecilik yerine büyük ölçüde yeni sömürgeciliği yürürlüğe koymuştu.

Kuşkusuz uluslararası planda meydana gelen bu gelişmeler Türkiye'yi de etkiliyecekti. 1945 sonrası,gelişmelerden etkilenen işbirlikçi Türk burjuvazisi de buna ayak uydurmaya çalışacaktı. Nitekim,1945 sonrası Türk hakim sınıfı,bu gelişmeye ayak uydurabilmek için öncelikle ABD emperyalizmine yönelmeye başladı. 1946 da Demokrat parti'nin kurulmasıyla da Türkiye,çok partili sisteme geçiş yaptı. 1950 seçimlerinden sonra, Demokrat parti iktidara geldi. İktidara geldiğinde Türkiye'yi küçük bir ABD yapacağını söyleyen DP yönetimi,ABD emperyalizmi'yle çok yönlü ilişkilere girdi. Bu ilişkilerle birlikte ABD'nin askeri ve ekonomik amaçlı yardımları da gelmeye başladı.

Devlet sektörünün önemli bir kesimini de işbirlikçi burjuvazinin gelişmesi için özel sektöre devreden DP yönetimi,1953 yılında,yabancı sermayenin girişini kolaylaştırmak için,YABANCI SERMAYEYİ TEŞVİK KANUNU' NU çıkardı. Bu kanunun;çıkışından sonra emperyalist tekkellerin ve finans kuruluşların nakdi sermayeleri görülmeye başlandı.; bununla beraber yeni firmalar, sigorta,banka şirketleri ve holdingler ortaya çıktı; ve işbirlikçi Türk burjuvazisi uluslararası tekkellerin bir parçası haline geldi. Sanai ve ticarete meydana gelen bu gelişmelerle birlikte,kırsal alanda feodalizm,çözölmeye-kapitalizm gelişmeye,köylülük içerisindeki farklılaşma daha da netleşmeye başladı. Bu gelişmelerle birlikte,işbirlikçi Türk burjuvazisi,1960' a gelindiğinde ekonomi ve siyasette ağırlığını koyacak bir gelişme içine girdi; işbirlikçi burjuvazi,tekel-

ci bir yapıya kavuştu. Türkiye'de meydana gelen bu gelişmeler, Kürdistan'ı da derinden etkiledi. 1950 sonrası, işbirlikçi-tekelciliğin daha da gelişmesi için, Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynaklarının tasarruflarıyla devlet yatırımlarına hız verildi. Böylelikle, işbirlikçi Kürt Ticaret Burjuvazisi güçlendirilmeye çalışıldı. Bankalar her tarafı bir ağ gibi sarmaya başladı, kırsal alanda kapitalizmin gelişimi, işbirlikçi tekelciliğin istekleri doğrultusunda gelişim içine sokulmaya çalışıldı. Bu gelişmelere rağmen kapitalizm, Kürdistan'da egemen olmadı. 1960 sonrası, dışa açılmakla güçlenemeyen ve emperyalist tekellerle rekabet edemiyen tekelci-burjuvazi, egemen duruma gelmek ve güçlenmek için, bir yandan tekel dışı kalmış burjuva kesimlerini baskı altına alırken, diğer yandan emekçi halk yığınları üzerinde sömürüyü yoğunlaştırdı. Öte yandan da Kürdistan'da yeni yeni yatırımlara girişip, Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynaklarını, kendi gelişimi için talana yöneldi. Bu durum 1970'lerin ortalarına doğru Türkiye'de işbirlikçi-tekelciliğin egemenliğini doğururken, Kürdistan'da feodalizm ve aşiretçiliğin büyük ölçüde çözülmesine, tarımda kapitalizmin gelişmesine kapitalist üretim biçiminin ülke çapında egemen olmasına yolaçtı.

Bu gelişim nitel bir dönüşüme uğramadan günümüze kadar devam etti.

FKÖ'DEKİ BUNALIM ÜZERİNE

Geçtiğimiz aylarda,FKÖ içinde silahlı çatışmalara kadar varan ayrılıklar ortaya çıktı.

Arafat ve taraftarları,Lübnan'dan,güçlerini çekerek, çeşitli Arap devletlerine gittiler. Arafat'ın izlemiş olduğu bu teslimiyetçi,sağ çizgiye karşı olan El-Fetih muhalefeti ve çeşitli siyasal çevreler,Arafat ve taraftarlarını,Filistin Halkına ve Filistin Kurtuluş Hareketine ihanet etmekle suçladılar. Arafat taraftarlarının Lübnan'ı terketmesinden sonra Arafat,Mısır ve Ürdün'ü ziyaret ederken,FKÖ içinde bloklaşmalar ortaya çıktı.

FKÖ'deki örgütsel ve politik bunalımı gidermek ve bu bunalıma çözüm bulmak üzere çeşitli alternatifler sunan siyasal çevreler,sundukları alternatifler temeli üzerinde FKÖ'nün örgütsel birliğini oluşturmak için bir yığın çabalara girdiler ve bu çabalarını bugün de sürdürmektedirler.

FKÖ'deki örgütsel ve politik bunalım,kuşkusuz,İsrail'in Lübnan'ı işgalinden sonra ortaya çıkan bir bunalım değildir. Bu bunalımın kökleri eskiye dayanmaktadır.Öyle ki İsrail'in,Lübnan'ı işgali ise sadece bunalımı derinleştirip,daha da açığa çıkmasına yolaçmıştır.

FKÖ'deki örgütsel ve politik bunalımın kaynakları,doğru bir yaklaşımla ele alınıp incelenmediğinde,bunalımı gidermek için gösterilen çabaların ve sunulan alternatiflerin,bunalımın giderilmesinde önemli bir katkısının olmayacağı,hatta ve hatta bazı olumsuz gelişmeleri de körükleyeceği açıktır.

70'li yıllarda,Çin-Hindi'nde Laos,Kamboçya ve Vietnam'da bozguna uğrayan ABD emperyalizmi,Orta-doğu'da egemenliğini güçlendirmek;başta SSCB olmak üzere tüm ilerici güçlere karşı açtığı kudurganca savaşı sürdürmek;bölgedeki ilerici güçleri tasfiye etmek amacıyla

1978 Aralığında, Mısır ve İsrail'i Camp-David ittifakını gerçekleştirdi. Bu ittifakı gerçekleştirmekle, Filistin kurtuluş hareketini tasfiye etmek yönündeki çabalarına hız verirken, aynı zamanda bölgedeki tüm ilerici güçleride tasfiye etmeyi ve bölgedeki gerici güçleri bu ittifak ta birleştirmeyi amaçlıyordu.

FKÖ'yü Camp-David ittifak'ına sokamıyan ABD emperyalizmi, bu sefer de bu ittifakı istediği hedefe ulaştırmak için yeni arayışlara girdi. Bunun sonucu olarak da İsrail'in Lübnan'ı ABD ve NATO'nun bir üssü haline dönüştürmek ve Suriye'yi gerici güçlerin safına çekmek, diğer yandan FKÖ'yü parçalamak ve FKÖ içindeki uzlaşmacı görüşleri safına çekip Camp-David ittifakının önündeki engelleri temizlenme hevesiyle bir taşla iki kuş vurmak istiyordu.

Arafat ve yandaşlarının Reagan Plan'ında olumlu unsurları varolduğu iddiasıyla bu plana karşı çıkmaması, İsrail ve Mısır ile birlikte FKÖ'yü de temsilen görüşmelere katılması tasarlanan Ürdün gerici Monarşisinin, bu planın yürürlüğe girmesi için elinden gelen çabayı esirgememesi, FKÖ içerisindeki çelişkilerin derinlemesine ve FKÖ'de silahlı çatışmaya kadar varan ayrılıkları beraberinde getirmesine neden oldu.

Arafat ve yandaşları daha El-Fetih'in ve FKÖ'nün kurulduğu yıllarda, burjuva-milliyetçi düşüncelerinden dolayı uzlaşmacı ve gerici tutumlara açıldılar. Bu tutumları yer yer, İsrail'in Lübnan'ı işgalinden evvelde görülmekteydi.

1967 Arap-İsrail savaşı sonrası uluslararası planda önemli bir yer tutmaya başlayan FKÖ, 1970 Eylülünde Ürdün Monarşi'sinden büyük bir darbe yemekle birlikte yeni bir yönelişe girmiş ve Lübnan, bu tarihten itibaren FKÖ'nün mücadelesinden önemli bir yere sahip olmuştur. El-Fetih ve FKÖ'de 1973 Arap-İsrail savaşı i-

le birlikte sağa kayış hızlanmış, ABD'nin politikası bu tarihten itibaren FKÖ ve El-Fetih üzerinde rol oynamaya başlamıştır. ABD'nin ve Arap gericiliğinin, FKÖ üzerindeki etkileri FKÖ içinde tutarlı, ilerici-yurtsever güçlerin varlığından dolayı belirleyici bir konuma gelememişse de teslimiyetçiliğin adım adım gelişmesine zemin hazırlamıştır.

FKÖ'nün bugün içinde bulunduğu bunalımda, Arafat ve yandaşlarının sağ çizgisi, emperyalizmin, gericiliğin ve siyonizmin rolü büyük olmakla beraber, FKÖ'yü destekleyen siyasal çevrelerin ve FKÖ'deki bazı güçlerin de önemli bir rolü olmuştur. Bugün FKÖ'deki bunalımdan, emperyalizmin, siyonizmin ve Arap gericiliğinin memun olduğunu söylemeye gerek yoktur. Çünkü, onlar başından beri FKÖ'yü ve Filistin kurtuluş hareketini tasfiye etmek, ilerici ve devrimci çizgide gelişimini önlemek için gerekli olan herşeyi yaptılar ve halende yapmaktadırlar.

FKÖ'nün birliğini oluşturma çabalarına gelince: Bugün FKÖ'nün oluşturma yolunda sol blok ve demokratik blok olmak üzere iki ayrı blok oluşmuştur. FKP, FHKC, FKDHC ve FKC den oluşan sol blok FKÖ'nün birliği için Arafat çizgisine karşı olmakla birlikte, Arafat ve yandaşlarında yer aldığı FKÖ'nün örgütsel yapısında demokratik ilişkilerin egemen olduğu bir FKÖ birliği önerirken, El Fetih muhalefeti, Cephe Nidal, El-Saika ve FHKC genel kumandanlığından oluşan Demokratik ittifak'ta Arafat çizgisinin ihanetçi bir çizgi olduğunu savunmakta, Arafat ve yandaşlarının içerisinde yer almadığı bir FKÖ birliği önermektedir. Demokratik blok ile sol blokun sorunun çözümüne ilişkin önerileri ele alıp değerlendirmeden önce FKÖ'deki ayrılıkların derinleştiği dönemde bölgedeki gelişmelerin bugün hangi noktaya varmış olduğu göz önüne alınmalı ve meydana gelen değişmelerin birlik çalışmaları üzerindeki etkisi küçümsenmemelidir.

Çünkü, geçmişte Arafat ve yandaşlarını emperyalizm, gericiilik ve siyonizmle daha teslimiyetçi ilişkilere sokan Orta-doğu'daki değişmeler ve gelişmeler olmuştu. Arafat ve yandaşları İsrail'in Lübnan'ı işgali ve Lübnan'da gerici-faşist güçlerin iktidara gelmesi Lübnan'ın ABD ve NATO'nun bir karakolu olma yolunda gelişmelere sahne olması ve Suriye yönetiminin geleceğinden duydukları kuşkudan dolayı bölgede, emperyalizmin ve gericiliğin egemen olacağı kanaatine varmışlardı ve bu kanaat onların daha da teslimiyetçi yola girmelerinde önemli bir rol oynamıştı. Bugün Arafat ve yandaşlarını daha da teslimiyetçi bir çizgiye yönelmelerine neden olan etkenler önemli ölçüde ortadan kalkmıştır. Emperyalizmin, siyonizmin ve gericiliğin Filistin, Lübnan ve Suriye ilerici güçlerine, yönelik saldırıları Filistin ve Lübnan halkları ile Suriye'nin kararlı direnişi sonucu bozguna uğramıştır.

Lübnan'da büyük bir yenilgiyle karşılaşan emperyalist ve gerici güçler, bu yenilgiyle birlikte kendi dostları olan gerici iktidarlara bile güven vermez olmuşlardır. Reagen'ın Orta-doğu sorununun çözümünde anahtar ülke olarak gördüğü Ürdün Monarşi'sinin, ABD ve Reagen planına karşı tutumları bu güvensizliğin somut bir örneğidir.

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz gelişmeler ışığında meseleye baktığımızda şu sonuç ortaya çıkmaktadır. FKÖ birliğinin yaratılması FKÖ ve Filistin kurtuluş hareketine yönelik emperyalizmin, siyonizmin ve Arap gericiliğinin saldırı ve komplolarını boşa çıkarılması için Arafat ve yandaşlarına karşı ilkeli ve esnek bir politika izlenmesi gereklidir. Bu politikanın yürürlüğe girmemesi halinde ise; FKÖ ve Filistin kurtuluş hareketi büyük tehlikelerle karşı karşıya kalacaktır.

Bugün bu tehlikeyi daha da güçlendiren gelişmeler ortaya çıkmaktadır. Bu gelişmelerin başında da İsrail'deki muhtemel gelişmeler gelmektedir. Bu gün iktidarda bulunan Şamir liderliğindeki koalisyon hükümeti büyük sorunlarla karşı karşıyadır. İsrail'de ekonomik ve politik bunalımın derinleşmesine paralel olarak yeni bir iktidar alternatifi oluşmaktadır. Bu yeni alternatifi oluşturan işçi partisinin iktidara gelişiyle birlikte yeni yönetim ile FKÖ içerisindeki sağ güçlerin ve Arap gericiliğinin Camp David ittifaki ve Reagan Planı çerçevesinde yakınlaşmasının zemini oluşacaktır.

Bu yakınlaşma ile birlikte ABD'nin bölge gericiliğini tek bir cephede toplama planının önündeki engeller kalkacak. Bölgedeki ilerici güçlere yönelik saldırılar daha da yoğunlaşacak ve Filistin kurtuluş hareketi büyük bir darbe daha yiyecektir.

www.arsivakurdi.org

